

Forenkling av regelverket for kommunevåpen og kommuneflagg - Høringsuttalelse fra Norsk Heraldisk Forening

Oppsummering og anbefalinger

- Det fortsatt er behov for en lovbestemmelse om flagging ved kommunenes offentlige bygninger mv.
- Det bør være et krav i loven at det kommunevåpen som vedtas skal være heraldisk og kunne blasoneres.
- Et pålegg om å innhente heraldisk rådgivning bør fremgå i loven.
- En registreringsfunksjon tillagt en kontrollfunksjon bør opprettholdes.
- Arkivverket bør fortsette med sin rådgivende og kontrollerende virksomhet.
- Lovteksten bør ikke utformes slik at den forhindrer at andre kan utøve funksjonene om dette viser seg mer hensiktsmessig.
- Innføring av en frivillig statsrådsbehandling av nye våpen bør vurderes.
- En kortversjon av de heraldiske regler bør fremgå av en forskrift til loven.
- NHF tilbyr sin heraldiske kompetanse ved utarbeidelse av kommunevåpen.

1 Innledning

Et heraldisk våpen er et kjennemerke som identifiserer eieren. Normalt gjengis det i et skjold, men innholdet plasseres også ofte i et flagg. Heraldikk er et fagområde og en kunstart som ikke kan adskilles fra sin opprinnelse. Den har et eget fagspråk, blasoneringen, og utførelsen er preget av tradisjon og disiplin. Heraldikken er ikke en fri kunstart, den skal utøves med respekt for de heraldiske regler. Dette er ikke formelt fastsatte bestemmelser, men en samling normer som har internasjonal aksept. Reglene regulerer et våpens innhold, sammensetning farger og figurer. De er et resultat av tradisjon, bruk og utvikling, klart forankret i sin middelalderiske opprinnelse med krav til enkelhet og gjenkjenning. Den kunstneriske utførelse krever sans for heraldikkens formspråk og forståelse for dens karakter. For å skape god heraldikk kreves hjelp av folk som kjenner faget.

2 Drøfting

2.1 Lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger

Høringspapirene kan forstås dithen at man allerede har bestemt seg for å oppheve *lov om flagging på kommunenes offentlige bygninger*. Grunnlaget for loven knyttes til politiske motsetninger i Norge på 1930-tallet. At uhjemlet flagging ved offentlige bygninger ikke finner sted, kan tilskrives loven. Norsk Heraldisk Forening (NHF) kan ikke se at behovet for en slik lovhjemmel nå har blitt borte, snarere tvert imot. Fortsatt finner man interesseorganisasjoner av ulike slag som vil se det som en seier å få satt opp sine flagg og bannere i tilknytning til offentlige bygg. Det har i tillegg utviklet seg en trend, der sponsorer kjøper seg plass for sine merker og produkter på arenaer som i prinsippet, også bestemt ved lov, skal være fri for reklame.

Konklusjon

NHF mener at det fortsatt er behov for en lovbestemmelse som ivaretar en regulering av flagging i forbindelse med kommunenes offentlige bygninger, eiendommer og kommunale institusjoner. NHF anbefaler at det sentrale i disse bestemmelsene i stedet tas inn i kommuneloven.

2.2 Betydningen av å ha med heraldikk i kommuneloven

Allerede ved bruken av ordet *kommunevåpen* knyttes disse merkene til *heraldikken*. Et heraldisk merke skal, foruten å være eierens kjennetegn, også være lett å oppfatte på avstand og i forskjellige formater. De heraldiske reglene brukt riktig ivaretar nettopp dette, men likevel er det ikke vanskelig å finne eksempler på mindre heldige kreasjoner. Å skape god heraldikk krever kunnskaper om heraldikkens historie og funksjon.

Den norske kommuneheraldikken har gjennomgående høy kvalitet og er preget av god forståelse for heraldikkens grunnide. Norske kommunevåpen har vunnet anseelse, langt utenfor landets grenser på grunn av sin klare stil. Det er derfor gledelig at Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) signaliserer at de vil videreføre denne tradisjonen, men NHF er overrasket over at høringsnotatet i så liten grad vektlegger heraldikken som uttrykksform. At kommunevåpen skal være heraldiske må presiseres. Dette vil fremgå ved å sette krav om at et kommunevåpen skal kunne beskrives med heraldisk fagspråk (blasoneres).

Konklusjon

Kravet om at våpnene skal være heraldiske bør fremgå av loven med krav om blasonering. Dette bør presiseres ved en egen forskrift med oversikt over de grunnleggende heraldiske regler.

2.3 Kommunenes plikt til å innhente råd før vedtak

I forslaget til lovtekst tillegges det kommunestyrene selv å fatte vedtak om *kommunevåpen eller kommunesegl*. NHF mener at det man skal fastsette er *våpenet*. Et kommunesegl kan man enkelt utvikle etter at våpenet er vedtatt. Ordet "segl" bør tas ut av lovteksten.

Kunnskap om heraldikk og våpens egenart er generelt lite utbredt. Dette omfatter så vel politiske som grafiske miljøer. Nye våpen skal ikke kunne forveksles med eksisterende våpen, hverken offentlige eller private.

Konklusjon

Det er nødvendig at kommunestyret får en plikt til å innhente heraldisk råd/bistand til motivvalg, utforming og blasonering, før de fatter sitt vedtak om våpenets sammensetning. Ordet segl fjernes fra lovteksten.

2.4 Registrering og kontroll

Av høringsforslaget fremgår at KMD ikke ønsker en statlig kontroll- og registreringsordning for kommunevåpen. En form for registrering bør likevel ivaretas, både for å opprettholde vern av godkjente våpen og å hindre at nye våpen ikke blir for like eksisterende våpen. I dag fører Arkivverket en slik oversikt. I høringsbrevet varsler departementet at en slik oversikt skal videreføres i en forenklet form, og at kommunene skal pålegges å sende et bilde av det våpen de tar seg, til Arkivverket for publisering.

NHF er enig i at det må foreligge en lovfestet registreringsfunksjon, men er svært betenkt over den ordning som skisseres. Når innsending finner sted er våpenet allerede godkjent av kommunen. Dermed faller den juridiske og heraldiske kontrollfunksjon som Arkivverket utøver i dag, bort. NHF mener det bør tas inn i loven en mulighet i registreringsprosessen til å avvise våpen som ikke tilfredsstillende de heraldiske krav.

Til nå har nye kommunevåpen blitt godkjent av Kongen i statsråd. Denne ordningen gir nye kommunevåpen status, stabilitet og notoritet. NHF vil be KMD også å vurdere om å det er mulig

at for kommuner som ønsker det, å få sitt våpen statsrådsbehandlet. Dette vil utvilsomt medvirke til et våpens anseelse.

Konklusjon

En registreringsfunksjon bør opprettholdes, og for å bevare kommunevåpenenes heraldiske dimensjon bør denne få en kontrollfunksjon som gir myndighet til å avvise uegnede vedtak. NHF mener det i utgangspunktet vil være naturlig å videreføre Arkivverkets rolle knyttet både til registrering og kontroll, men at det i lovteksten kan åpnes for andre løsninger. Videre bør en frivillig statsrådsbehandling av nye våpen vurderes.

2.5 Hvem bør gi råd

Kjennskap til reglene vil ikke alltid være nok. NHF mener en rådgivingsfunksjon overfor kommunene bør ivaretas av et forvaltningsorgan med tilstrekkelig fagkunnskap. Rådgivningsfunksjonen bør ses i sammenheng med registreringsfunksjonen som departementet foreslår videreført, og en kontrollfunksjon som foreslått av NHF, jf. pkt. 2.4 ovenfor. Bredere, heraldiske kompetanse i forvaltningen er i hovedsak å finne hos Arkivverket, Forsvaret og Utenriksdepartementet. Hvorvidt disse har kapasitet og er villige til å forestå slik rådgivning, samt eventuell registrering og kontroll, må disse etatene selv svare på. Av hensyn til kontinuiteten ser NHF det som naturlig at oppgaven legges til Arkivverket, men ser at det kan finnes andre løsninger som det da er vesentlig at lovteksten ikke forhindrer.

NHF besitter stor heraldisk kompetanse og er villig til å bidra med råd og veiledning. Dette er helt i tråd med foreningens formål. Sporadisk har NHF allerede bidratt med sin kompetanse til noen kommuner. Men all NHFs virksomhet er basert på frivillig innsats fra medlemmenes side. Dette omfatter også det arbeidet som nedlegges av medlemmene i vårt *Rådgivende utvalg*. Frivilligheten kan være en begrensende faktor for hvor stor og tidkrevende bistand foreningen kan påta seg.

Vi har allerede på vår hjemmeside en artikkel om hvordan man skal gå frem for å lage et privat våpen. Denne artikkelen vil vi tilpasse til også å omfatte kommunale våpen.

Konklusjon

Selv om kommunene selv skal fastsette sine våpen bør Arkivverket kunne fortsette med sin rådgivende virksomhet innenfor dette feltet, i tillegg til registreringsfunksjonen som er foreslått videreført. Lovteksten bør imidlertid ikke utelukke andre etater om dette skulle være ønskelig. NHF kompetanse vil også kunne utnyttes i denne sammenheng .

3. Anbefaling

Som anført ovenfor anbefaler vi at ordet *segl* tas ut av lovteksten, og at krav om *blasonering og registrering av våpen* og mulighet for *avvisning av utilfredsstillende våpen* tas inn slik at lovteksten blir lydende:

Kommunestyret selv fatter vedtak om kommunevåpen. Fylkestinget selv fatter vedtak om våpen for fylkeskommunen. Vedtak fattes etter å ha innhentet kompetent heraldisk rådgivning.

Våpen etter første ledd skal være unikt og ikke egnet til å forveksles med eksisterende våpen.

Våpen med blasonering skal sendes til Arkivverket eller den etat som Kongen fastsetter uten ugrunnet opphold for registrering etter vedtak etter første ledd. Våpen som ikke tilfredsstiller kravene etter annet ledd skal avvises.

Videre anbefaler vi at det i tilknytning til loven utferdiges en forskrift, inneholdende de grunnleggende heraldiske regler, med pålegg om at disse skal være styrende for komposisjon av nye våpen.